

מסורת הש"ס

א) חולין פס' קט': קדושין לט. ברכות כב., ג) נפחוס ל': וס"ן, א) ז"ק מ"ו, ד) ז"ק, ט) כזה: ז"ק, ו) כרמך כלאים ממלד שאני ז"ק, ו) ניא להחמיר עליו אפילו מין אחד ז"ק, ט) ז"ק מ"ו, ט) כרס ז"ק, ו) ז"ל אלא, ט) וסא דפליגי ז"ק, ו) ז"ק, ט) נפול בני ז"ק, ט) ניא מרבה ורע לף העליון ורע כו' ז"ק, ט) ז"ק, ט) ז"ק מ"ו, ט) ונתי' מוס' ר"ה יב. ד"ה תנא ומה שלמינמי טס,

‏→ **תורה אור השלם**

1. וְכָל מַעֲשֵׂה בְּקֶרֶן וְאֵן בַּל אִשֶּׁר יַעֲבֹד חֲתָמָה וְהַשְׁטָט הַעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֶדֶשׁ לַיהוָה וְקִרְיָה כּוּ כֹל

‏→ **מוסף רש"י**

עד שיוורע חטה ושעורה וחרצן. שלשקן. במפולת יד. דהוּ לֹא כֵּלָא זרעים וכלאי הכרס כחמא (ברכות בב.) שלשקן יחד, כדאמר חזונו וחס בני (חולין פס:) הורע כלאים לוקא וחוקימנא לאפוקי מדרי' ואשאי (שם פסל:) ושעריה דרי' ואשאי לא ידענא מהיכא נפקא ליה דנעבי' צני מניי ורעיס וחלץ שלשקן וטפולת יד נפקא ליה מלא מורע כלאי, משמע שויערת הכרס עמלא תסיה כללאים (קדושין טז.).

‏→ **רבינו גרשום**

אשכחן תירוש ויצהר שאינם בלאים זה בזה כו'. מחדש וישן לא יי מצינן למידן ק"ו כי האי גוונא ומה חדש וישן שאינם כלאים זה בזה יי דהוי נמי דעביד ק"ו מתירוש ויצהר אכתי כבשים ועזים יוכיח שהן כלאים זה בזה יי ומתעשרין זה על זה אף אני אציא תירוש ודגן דגן ודגן וא"ת השתא נמי דעביד ק"ו מתירוש ויצהר אכתי כבשים ועזים של מעשר בהמה יוכיח י"ל דלא שייך משום דלא מצינו במעשר בהמה דברים של שנה אחת יי דאינם כלאים שלא יתעשרו מזה על זה כמו שמצינו במעשר דגן דאיכא תירוש ויצהר של שנה אחת ואינם מתעשרין אצל מק"ו דחדש וישן שייך למימר טפי משום דמצינו נמי במעשר בהמה דחדש וישן שאינן כלאים א) (זה על זה) ואין מתעשרין מזה על זה וכבשים ועזים שהם כלאים זה בזה ואינו דין שלא יתעשרו מזה על זה ולרבי ב) ואשאי דאמר א"עד שיוורע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד היכי מייתי לה מייתי לה הכי ומה תירוש ויצהר שאינן כלאים זה בזה אפי' על ידי דבר אחר אין מתעשרין מזה על זה תירוש ודגן דגן ודגן שהן כלאים זה בזה על ידי דבר אחר אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה ושני מינין בעלמא מנלן הני דרבנן גינהו ויכול דחקינו רבנן בעין דאורייתא תקינו מה דאורייתא שני מינין אינן מתעשרין מזה על זה דרבנן נמי אמר ליה א) רבא בר רב חנן לאבביי אלא מעתה גבי מעשר בהמה דלא כתיב ויכול מעשר בקר ומעשר צאן יתעשרו

מעשר בהמה פרק תשיעי בבורות

גד.

ומה תירוש ויצהר שאינם בלאים זה בזה כו'. מחדש וישן לא יי מצינן למידן ק"ו כי האי גוונא ומה חדש וישן שאינם כלאים זה בזה יי דהוי נמי דעביד ק"ו מתירוש ויצהר אכתי כבשים ועזים יוכיח שהן כלאים זה בזה יי ומתעשרין זה על זה אף אני אציא תירוש ודגן דגן ודגן וא"ת השתא נמי דעביד ק"ו מתירוש ויצהר אכתי כבשים ועזים של מעשר בהמה יוכיח י"ל דלא שייך משום דלא מצינו במעשר בהמה דברים של שנה אחת יי דאינם כלאים שלא יתעשרו מזה על זה כמו שמצינו במעשר דגן דאיכא תירוש ויצהר של שנה אחת ואינם מתעשרין אצל מק"ו דחדש וישן שייך למימר טפי משום דמצינו נמי במעשר בהמה דחדש וישן שאינן כלאים א) (זה על זה) ואין מתעשרין מזה על זה וכבשים ועזים שהם כלאים זה בזה ואינו דין שלא יתעשרו מזה על זה ולרבי ב) ואשאי דאמר א"עד שיוורע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד היכי מייתי לה מייתי לה הכי ומה תירוש ויצהר שאינן כלאים זה בזה אפי' על ידי דבר אחר אין מתעשרין מזה על זה תירוש ודגן דגן ודגן שהן כלאים זה בזה על ידי דבר אחר אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה ושני מינין בעלמא מנלן הני דרבנן גינהו ויכול דחקינו רבנן בעין דאורייתא תקינו מה דאורייתא שני מינין אינן מתעשרין מזה על זה דרבנן נמי אמר ליה א) רבא בר רב חנן לאבביי אלא מעתה גבי מעשר בהמה דלא כתיב ויכול מעשר בקר ומעשר צאן יתעשרו

מינין אצל משום כלאי זרעים יא חייב בתיי וכן מוכח בסוף פ' אהו וחס בני (שם פס:) דמייתי התם הורע כלאים לוקא ומסקינן מילתא אגב אורחא קמ"ל דאיכא תרי גווני כלאים לאפוקי מדרבי ואשאי דאמר עד שיוורע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד קמ"ל דכי זרע חטה וחרצן נראה לפרש דקרי תרי גווני כלאים כלאי זרעים וכלאי כרס כגון חטה ושעורה חטה וחרצן שניהם פליגי אצל חטה וחרצן שעורה וחרצן כולו חד גוונא הוא יי ועוד יש ספרים שכתוב בהם כהדיא חטה וחרצן ואין שיעורא פירושו או כמו או שעורה וחרצן ולהכי לא מצי לאוקמי כלאים בבת כגון חטה ושעורה וחרצן דלקי תרתי לאפוקי מדר' ואשאי דהא לרי' ואשאי נמי לקי תרתי וכן מוכח נמי בירושלמי במס' כלאים פרק ח' דקאמר התם כתיב לא תורע וי כלאים כרמך אלמא שאינו חייב עד שזרע ב' מינין בכרם דברי ר' ואשאי ר' יונתן אומר יי מין א' על דעתיה דר' יונתן שדך לא תורע כלאים לאיזה דבר נאמר לא תורע כלאים כרמך אומר להתראה שאם התרו צו משום שדך לוקא משום כרמך לוקא יי ואי לא מחייב ר' ואשאי בכלאי זרעים בלא כרס א"ה מאי קבעי כרמך ל"ל דלא משמע לפרש דבעי למה נאמר כרמך בלאו שני שהיה לו לומר בלאו אחד דאין קושיא דר' יונתן בענין זה אלא לגמרי יי(ט) (בה) בעי יי (כמשמעו) ל"ל כרמך כלל הלך יי כולס ודאי מחייבי משום כלאי זרעים בשני מינין אלא בכלאי זר' זרעים פליגי דר' ואשאי לא מחייב משום כרס עד דאיכא שני מיני כהדי חרצן כגון חטה ושעורה וחרצן ור' יונתן מחייב אפי' בזמין א' כהדי חרצן ואין לתמוה לרי' ואשאי מאי שגא דבכלאי זרעים מחייב בשני מינין ובכלאי כרס בעי ג' מינים דמשמע ליה וזיעת כלאים ב' מיני זרעים וחרצן לאו מין זרעים הוא הלכך איכא לפרושי קרא הכי לא תורע כהדי כרמך כלאים דהיינו ב' מיני זרעים ומיניה ר' יהודה ודאי משמע בזמס' כלאים (פ"א מ"ט) דלא מחייב נמי בכלאי זרעים עד שזרע חטה ושעורה וכוסמין או ב' חטין ושעורה או ב' שעורים וחסה דבעי כלאי זרעים כהדי שדך ומיניה קרא דבהמתך לא תרביע כלאים לא אפשר לו לפרושי הכי: וישנ' מינין בעלאמא דרבנן. משמע דכל מינין דלא כתיבי כהאי קרא דרבנן והכא לא כתיב אלא דגן ומירוש ויצהר ובפ' כילד מצרכין (ברכות לו.) נמי אמר דמעשר ללף דרבנן וגבי ליטרא קאיעות ביזה (דף ג.) נמי אמר דדבר שבמנין אפי' בחלף לא בטיל דרבנן ובפ"ק דראש השנה (דף טו:) מעשר סתם חרובין דרבנן אע"ג דבספרי לא פטר יי(ט) לא חרובי שיטה וללמונה ולא סתם חרובין וכל הנהו דרשות דספרי דמרבין אפי' קטנית ופירות האילן וירק לענין מעשר אסמכתא בעלמא גינהו וכי האי גוונא אשכחן כל מיני א דשבות ומשום מלוה בפי' משילין (גיף לו:) דדריש ב"מ משבזמן שבות ואסמכתא בעלמא היא וכהן שעלתה בידו תאנה של טבל בפי' אלו הן הלוקין (מכות יט:) דכהן שאכלה לוקא כו' היינו מכת מדרות והא דלאמר בסוף הערל (יבמות פא.) דעיגול אינו עולה התם רבנן דאורי' מיקון והא דאמר' בפי' הנודר מן הירק (מדרס גה.) דדגן משמע כל מיני דמידגן אפילו קטנית אומר ר"ת דהיינו כנדרים דהלך אחר לשון בני אדם יא(ט)ודפליגי ר"א ור' יהושע בפי' העור והרוטב (חולין קב:) בידן מינה ומינה בידן מינה ואוקי באחרה משכחת לה דפליגי בדאורייתא כגון יי(ט)משקה היוצא מן הדגן כגון מלילות שריסקן וסחטן כדאמר בפ"ק דשבת (דף יט.) והא דתנן בזמס' פרה (פ"א מ"ג) דביילה של תרומה שנפלה לתוך וי(ט)מן חטאת כו' עד יי(ט) דאמר האוכלה במיתה לאו דוקא אלא יי(ט) חומר דרבנן ענין איסור מיתה ונפקא מינה לאלקויי טפי משאר מלקיות או לקובצי צין רשעים גמורים אי נמי לסימנא בעלמא נקט דביילה יי(ט) שאם נפל בני חטאת דבר שתרומתו דאורייתא יי(ט) ואע"ג דמה נפשך תרומת פירות דרבנן מכל מקום שייך לאחמורי טפי גזירה משום דגן תירוש ויצהר דאורייתא וצירושלמי בריש (פרק) מסכת מעשרות משמע ק"ת דקרא דדרשינן מיניה חיוב מעשר בפירות וקטניות דרשא גמורה היא דאמר התם עשר תעשר הייתי אומר כל הדברים חייבים במעשר כו' עד אין לי אלא תבואה קטנית מנין תלמוד לומר וכל מעשר הארץ לרבות שום ושחלים וגרגיר יי(ט) יכול שאני וי(ט) מרבה אף העלין זרע כרשינין זרע לפת ולנונות ובגלים ושאר זרעוני גינה שאין נאכלין תלמוד לומר מורע הארץ לא כל יי(ט) [וזרע] הארץ ומפרי העץ לרבות כל פירות האילן או יכול שאני מרבה חרובי שיטה וללמונה וחרובי יי(ט) גירמה תלמוד לומר מפרי העץ ולא כל פרי העץ ירקות מנין איסי בן עקיבא אומר המעשרות לירקות מדבריהם משמע דירקות מדבריהם אצל קטנית ופירות דאורייתא ויש לפרש דה"ק מדבריהם כלומר דאין להם אסמכתא מן הפסוק כמו שיש לקטנית ושאר פירות ובספרי נמי כפרשת עשר תעשר לא מייתי שום קרא לירקות דאע"ג דקתני התם מנין לרבות ירקות למעשרות בשום ושחלים וגרגיר איירי כדקתני התם כהדיא ובת"כ כפרשת אם בחקוקי מציאה בקוצר ואינו מאריך שם כמו בספרי ושמא לא ר'ו להסמיך ירקות על שום פסוק לפי שיש ענינים שגורא להם להקל בירקות יותר מבשאר דברים כי ההיא דקאמר בירושלמי בזמס' חלה פ' שמי נשים א"ר יוחנן ברוחמינו שבגולה היו מפרישין תרומות ומעשרות עד שבא הרובים וצטלוס מאן אינון הרובים תורגמיניא וי(ט) (אמרה) ר' זעירא ורב יהודה שם שמואל אמר חלת חוזה לארץ יי(ט) אוכל והולך ואח"כ מפריש רבא שם שמואל לא חשו אלא לתרומה גדולה אצל לירקות אפי' לתרומה גדולה לא חשו דחגי איסי בן עקיבא יי(ט) מעשרות לירקות מדבריהם: אלא מעתה גבי מעשר בהמה דאא בתיב מעשר בקר וי(ט) [בו'] יתעשרו מזה על זה. וא"ת הא אחא למילף ק"ו מחדש וישן שאינן כלאים זה בזה ואין מתעשרין וי"ל דאיכא למימר כבשים ועזים יוכיחו שהם כלאים ומתעשרין כדמרבין לעיל מאלף כו' ומשני אמר קרא העשירי שבא לחלק וליתן עשירי לזה ועשירי לזה ופריך כבשים ועזים נמי דבשולא אי לאו העשירי לא ילפינן כבשים ועזים מקל וחומר דישן וחדש כיון דרבי רחמנא לאן כדאמר אצל השתא דכתיב העשירי לחלק על כל מין ומין דאחי כמו ראשיתם בדסמוך דגבי דגן שבא ליתן ראשית לכל מין ומין: אמר

עין משפט ונר מצוה

ח א מיי פ"ה מה'ל כלאים הלכה ב טושע"י י"ד סימן ר"ו פטף א:

‏→ **שיטה מקובצת**

א) ליה רב אבא בר ממל לרב אמי אלא מעתה: טן זה דהא כתב: טן מייחי ליה להאי קרי"ח הס"ד: טן ב' מיני דגן ומין: טן תבות שני מינין נמחק: טן דרבנן גינהו כלומר חויבן למעשר אינן אלא מדרבנן: טן לא מצי למידן: טן בזה כו' דהא: טן מתעשרין מזה על זה: טן אחת וגם אינם כלאים: טן יאן דאורייתא ומחייב בתיי מיני וכן: יטן נמי מחייב ומדלא נקט קמ"ל דכי זרע חטה וחרצן ושעורה וחרצן נמי מחייב ש"מ: יטן וחרצן משום רבותי מודה: יטן הוא ויש ספרים שכתוב בהם שם: טן אמר אפילו מין אחד וכו' דרי' יונתן כתיב: טן לוקא כלומר דכי איכא כרס בהדי כלאי זרעים לוקא תרתי ואי: יטן תיבת כזה נמחק: יטן הלכך ודאי כולס: יטן פטר אלא חרובי: טן מילי דאורייתא ואע"ג: טן וגרגיר או יכול שאני: טן וחרובי גדרה ת"ל: טן לארץ ותרומת חור"ל אוכל והולך ואח"כ מפריש ר' אבא עקיבא: טן בקר ומעשר צאן יתעשרו כו' וא"ת הא איכא למילף: